

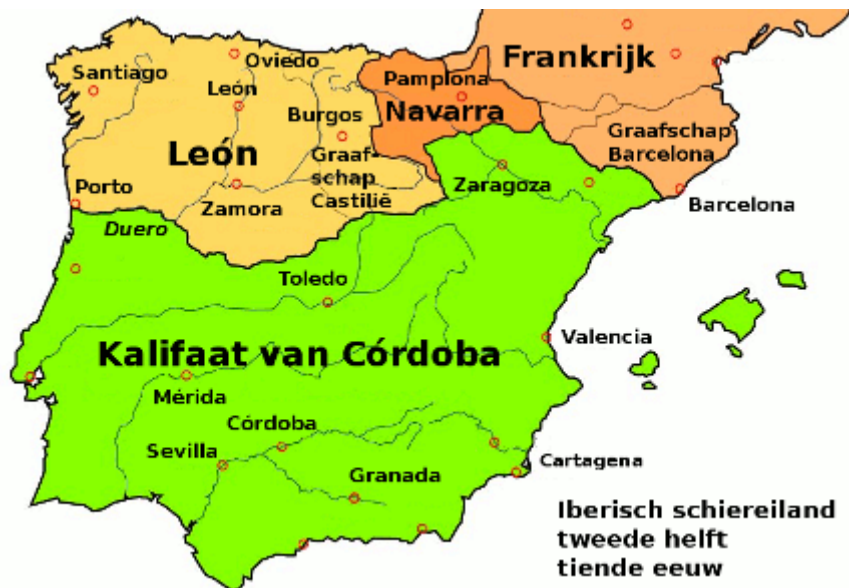
Koninkrijk León (910 - 1037)

(voor een stamboom van de koningen van León [zie bijlage](#))

Het koninkrijk León ontstond in de tiende eeuw uit het rijk Asturië, toen de Asturiaanse koning zich vestigde in de stad León. Vanaf dat moment voerden de christelijke kroonpretendenten en heersers over de diverse graafschappen binnen het koninkrijk voortdurend onderlinge strijd. Het koninkrijk León werd uitgebreid ten koste van het door de Moren beheerste gebied. Herbevolking van het niemandsland in het Duero-dal speelde daarbij een belangrijke rol.

Spaans niemandsland

Het koninkrijk León draagt de naam van de stad die vanaf 29 BC opkwam als vestigingsplaats van het Romeinse leger. Tot aan de val van het Romeinse rijk aan het eind van de vijfde eeuw zou León de militaire hoofdstad zijn van Spanje. Na de verdrijving van de Romeinen door de Visigoten raakte de stad in verval. De Moren veroverden de stad in 712. Enkele jaren nadat zij het gehele Iberisch schiereiland hadden veroverd, werden zij door de Asturianen in 722 verslagen bij Covadonga. Daarna trokken zij zich terug ten zuiden van de rivier de Duero. De veroveraars uit Noord-Afrika waren niet erg geïnteresseerd in de noordelijke hoogvlakte (Meseta), die bijna geheel ontvolkt was geraakt en door hen gezien werd als een woestijn waar weinig of niets mee te beginnen viel. De Berbers die er zich hadden gevestigd na de invasie, vertrokken al halverwege de achtste eeuw het Duero-dal als niemandsland achterlatend. Het land was hen te droog en te onvruchtbaar en hongersnood dreigde.

Door de Asturiaanse koningen werden in de loop van de achtste eeuw delen van de Spaanse Meseta in bezit genomen. De stad León raakte opnieuw bevolkt in de tweede helft van de negende eeuw, toen christelijke vluchtelingen uit het Moorse gebied (de Mozaraben) de stad bereikten. Porto, dat aan de monding van de Duero ligt, werd in 868 bezet en gedurende het laatste decennium van de negende eeuw kwamen oude bevolkingskernen zoals Zamora tot nieuwe bloei. Aan het begin van de tiende eeuw had het Leonese rijk dus al een aanzienlijke omvang. In het westen en noorden grensde het aan zee, in het zuiden vormde de rivier de Duero de scheidslijn tussen de christelijke en Moorse invloedssfeer en in het oosten grensde León aan het in opkomst zijnde koninkrijk Pamplona. Binnen het koninkrijk León ontstonden aparte bestuurlijke eenheden in de vorm van graafschappen, zoals die van Porto en Coimbra (nu behorend bij Portugal) en Castilië.

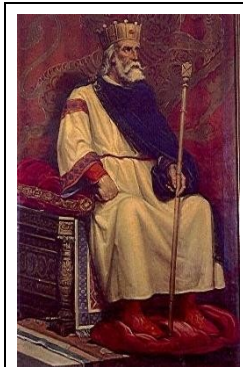
Moren en burgeroorlog

De eerste koning van León was García I, die zetelde in de gelijknamige stad. Hij regeerde van 910 tot 914 en ondernam actief pogingen om delen van de Meseta te herbevolken. Na zijn overlijden - hij had geen nakomelingen - kwam de Leonese troon in handen van zijn broer Ordoño II, tevens koning van Galicië, die tot het jaar 924 regeerde en veel strijd leverde met de emir van Córdoba, Abd al-Rahman III. Tijdens zijn eerste veldtocht drongen de legers van Ordoño diep door in het Moorse gebied, tot de stad Mérida. De krijgsbuit die hij met zich meenam naar León was dermate groot, dat hij uit dankbaarheid opdracht gaf een kerk te bouwen ter ere van de heilige maagd Maria.

García I
ca. 870-914

Daartoe offerde hij zijn paleis op, gebouwd op de plaats waar de Romeinen ooit een enorm thermencomplex hadden opgetrokken *). In 917 ondernamen de Arabieren een strafexpeditie ofwel een *aceifa*, maar werden door de christenen verslagen in de slag bij Castromos, het huidige San Esteban de Gormaz, honderd km. ten zuid-oosten van Burgos. Er werden zoveel Moren gedood dat volgens de christelijke kronieken het aantal lijken het aantal sterren overtrof. Het jaar daarop trok Ordoño samen met de koning van Pamplona, Sancho Garcés, succesvol op tegen de in Zaragoza zetelende familie Banu Qasi, tot de Islam bekeerde christenen (Muladies). Deze militaire successen van de christelijke koningen bleven uiteraard niet onbeantwoord. Abd al-Rahman III ondernam in 920 nogmaals een strafexpeditie en versloeg de gecombineerde legers van Ordoño en Sancho Garcés in de slag bij Muez, ten westen van de stad Pamplona. Vluchtelingen uit de christelijke legers verschansten zich in nabij gelegen vestigingen, maar werden uiteindelijk gevangen genomen en onthoofd.

Ordoño II
ca. 871-924

In 923 ondernam Ordoño samen met Sancho Garcés voor de laatste keer een veldtocht tegen de Moren, waarbij de stad Nájera werd veroverd. Nadat Ordoño een bijdrage had geleverd aan de restauratie van het klooster van Santa Coloma de Nájera, huwde hij Sancha, de dochter van

Sancho Garcés, maar uit dit (derde) huwelijk van Ordoño werden geen kinderen geboren. Die had hij wel uit zijn eerste huwelijk met Elvira de Menéndez, waarvan er twee, Alfons en Ramiro later eveneens koning van León zouden worden. Maar eerst volgde Ordoño's broer Fruela II hem op na zijn dood in 924.

Alfons IV en zijn opvolger Ramiro II, de Grote

Fruela II had, voordat hij koning van León werd, veertien jaar geregeerd over het koninkrijk Asturië dat met de kroning van Fruela opging in het rijk León. Fruela overleed al in 925 en ook diens zoon, Alfons Froilaz, regeerde maar heel kort. In 926 brak een burgeroorlog uit en werd hij door de kinderen van Ordoño II, die steun kregen van de koning van Pamplona, van de troon gestoten. De nieuwe koning werd Alfons IV, zoon van Ordoño II, die het koninkrijk Galicië schonk aan zijn broer Sancho Ordóñez en aan zijn andere broer Ramiro het Portugese gebied liet ten zuiden ervan rond de stad Viseu.

Alfons IV
de Monnik
899?-933

Alfons IV heeft zich gedurende zijn regeerperiode vooral bezig gehouden met religieuze zaken en leverde weinig slag met de Moren. Nadat in 929 door de dood van Sancho Ordóñez het rijk Galicië weer bij het koninkrijk León was gevoegd, trad Alfons in 931 af na het overlijden van zijn vrouw en liet hij de kroon van León aan zijn broer Ramiro II. Alfons trok zich terug in het klooster van Sahagún, maar bedacht zich en poogde het jaar daarna de troon te herwinnen met steun van de eerder door hemzelf verstoten Alfons Froilaz die er zelf ook op uit was om een greep naar de

macht te doen. Ramiro bedwong de opstand. Beide Alfonsen werden de ogen uitgestoken, waarna zij werden opgesloten. Alfons IV, bijgenaamd de Monnik, overleed in 933.

Abd al-Rahman III
891 - 961

Ramiro II regeerde twintig jaar over León en heeft veel terrein veroverd op de Moren. Direct nadat hij had afgerekend met zijn concurrenten trok hij zuidwaarts met als doel Toledo te veroveren op de emir van Córdoba. Dat mislukte, Ramiro kwam niet verder dan het bezetten van de Moorse vesting van Margerit, gelegen op de plek waar zich nu Madrid bevindt. Abd al-Rahman III - die zich in 929 had uitgeroepen tot kalief van Córdoba - vierde in de zomer van 932 triomfantelijk zijn intocht in Toledo en maakte voorlopig een einde aan de christelijke aspiraties om deze stad in te nemen.

De slag bij Simancas

In de jaren daarna golfdde de offensieven op en neer. De kalief wist in 934 het koninkrijk Pamplona tot onderhorigheid te dwingen, waarna hij optrok richting Burgos, maar Ramiro zette hem de voet dwars. Behalve dat Ramiro vanaf dat moment gesteund werd door Pamplona, wist hij ook de Moorse koning van Zaragoza aan zich te onderwerpen. Het verlies van de zo belangrijke stad Zaragoza, in de ogen van Abd al-Rahman III een daad van verraad aan zijn gezag, bracht de kalief tot een tegenoffensief

waarbij hij eerst Zaragoza heroverde om vervolgens Pamplona weer aan zich te onderwerpen. Maar dat was slechts de inleiding tot een offensief in 939, toen de kalief met een gigantisch leger van 100.000 man het Spaanse scheidingsgebergte overtrok om de christenen definitief af te straffen. Terwijl hij met zijn leger afdaalde in het niemandsland van het Duero-dal, bracht Ramiro II een leger bijeen bestaande uit zijn eigen troepen en die uit Pamplona, Castilië, Asturië en Galicië. Dit leidde tot de slag bij Simancas, gelegen aan de rivier Pisuerga, iets ten zuiden van Valladolid. Op 19 juli in dat jaar vond een zonsverduistering plaats, een

verschijnsel dat zowel door christelijke als door Moorse chroniqueurs is beschreven. Het vervulde de manschappen van beide legers met een zodanige angst dat zij ervan weerhouden werden te vechten, zodat er een

paar dagen niets gebeurde. Maar daarna brak de strijd los die dagenlang aanhield. De Moren probeerden het fort van Simancas in te nemen, maar toen dat mislukte, joegen de christenen hen op de vlucht. De kalief ontkwam ternauwernood en moest vele schatten, waaronder een zeer waardevol exemplaar van de Koran op het slagveld achterlaten. In 941 werd eindelijk een vredesverdrag getekend tussen de christelijke vorsten en de kalief van Córdoba.

Ramiro II
ca. 898-951

Het rijk blijft onrustig

Vanaf dat moment lag de grens tussen de christelijke en Moorse gebieden veel meer naar het zuiden en begon Ramiro II met de herbevolking van het Duero-dal en in Extremadura tot aan de rivier de Taag. Onder zijn heerschappij werden de veroverde gebieden niet alleen beveiligd door de bouw van tal van fortificaties, maar werden zij ook in administratief en juridisch opzicht gevoegd onder het Leonese koninkrijk, waarin het overigens verre van rustig was. De graaf van Castilië, Fernán González, die onderhorig was aan de koning en zich tot dan toe zeer loyaal had betoond, maakte inbreuk op het vredesverdrag met de kalief en ondernam een strooptocht in het Moorse gebied. De Castiliaanse ambities tot meer onafhankelijkheid werden echter door Ramiro II de kop ingedrukt. Fernán González werd gevangen genomen, maar in 945 weer vrijgelaten nadat hij trouw gezworen had aan de koning. Deze vrede werd bevestigd met het huwelijk van Ordoño III, de zoon en opvolger van Ramiro met Urraca Fernández, de dochter van de Castiliaanse graaf die desondanks zijn strijd voor onafhankelijkheid bleef voortzetten.

Fernán González
ca. 910-970

Deze interne twisten en de *aceifas* van Moorse zijde, die doordrongen tot in Galicië, bleven zorgen voor veel onrust in het Leonese rijk. In 950 ondernam Ramiro zijn laatste veldtocht tegen de Moren in het dal van de Taag, waarbij hij hen nogmaals versloeg en met rijke buit huiswaarts keerde. Maar daarna was hij aan het eind van zijn latijn en deed in januari 951 afstand van de troon ten gunste van zijn zoon Ordoño III. De maand daarop overleed hij.

Strijd om de troon

Ordoño III raakte direct in conflict met zijn halfbroer Sancho I, die hem het recht op de troon van León betwistte en daarbij gesteund werd door zijn grootmoeder Toda Aznárez, koningin van Pamplona. Ook Fernán González van Castilië steunde Sancho, maar Ordoño week niet. Afgezien van deze interne problemen, kreeg de koning van León te maken met een opstand in

Sancho I, de Dikzak
935-966

Galicië en aanvallen van de Moren die hij de baas bleef. In 955 bereikten de Leonese troepen zelfs Lissabon en zag de kalief van Córdoba zich genoodzaakt opnieuw een vredesovereenkomst te sluiten met een christelijke vorst. Gedurende zijn korte regeerperiode - hij overleed in 956 - zette Ordoño III de politiek van consolidatie voort die zijn vader voor hem had gevoerd. Na zijn dood kwam Sancho I alsnog op de troon. Sancho had een enorme omvang - hij werd de Dikzak genoemd en was niet in staat een paard te bestijgen - en werd door de Leonese en Castiliaanse edelen, onder aanvoering van Fernán González, onttroond in 958. In zijn plaats benoemden zij zijn neef Ordoño IV, een zoon van Alfons IV. Maar Ordoño IV had eigenlijk

helemaal geen belangstelling voor de troon die hem werd opgedrongen door de machtsbeluste graaf van Castilië. Hij verbleef liever in Córdoba, de bruisende hoofdstad van het kalifaat, dan ten strijde te trekken.

Sancho riep de hulp in van zijn grootmoeder, koningin Toda van Pamplona, om zijn rijk terug te krijgen. De koningin richtte zich tot kalief Abd al-Rahman III en wist zich te verzekeren van zijn steun in ruil voor enkele kastelen aan de Duero-oever. Vervolgens trokken de troepen van Sancho en de kalief op tegen Ordoño. Zamora en León werden ingenomen, Ordoño vluchtte en Sancho kreeg de Leonese scepter opnieuw in handen.

De vergiftiging van Sancho I

Gedurende zijn tweede regeringsperiode kwamen de edelen opnieuw in opstand maar deze keer reageerde Sancho door de graafschappen van Galicië en Castilië een meer onafhankelijke

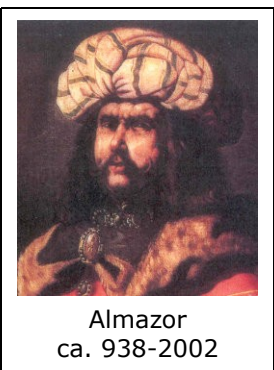
status te geven. In 966 werd hij vermoord door een Galicische edelman die hem een giftige appel aanbood. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Ramiro III.

De heerschappij van Almanzor

Ramiro III was in 966 nog maar vijf jaar oud en de regering werd tot zijn meerderjarigheid waargenomen door zijn moeder en tante. Hij kreeg tijdens zijn regeerperiode niet alleen te maken met aanvallen van Vikingen - die werden afgeslagen - maar ook met Almanzor, die als kamerheer (vizier) van de zeer jonge kalief Hisham II heer en meester was over het kalifaat van Córdoba. Almanzor was een buitengewoon daadkrachtige man, die in de periode tussen 970 en 1000 meer dan vijftig strafexpedities ondernam tegen de christelijke rijken in het noorden en een aanzienlijk deel van het Leonese rijk wist te heroveren.

Ramiro III
961-985

Almanzor
ca. 938-2002

De afkeer die de Galicische en Portugese edelen al ten tijde van Sancho I hadden van het koningshuis van León, werd er onder het bewind van Ramiro III niet minder om. In 981 kwamen zij in opstand en benoemden de zoon van Ordoño III, Bermudo II, tot koning van Galicië. Vanaf dat moment voerden de kroonpretendenten voortdurend strijd tegen elkaar om de troon van León, maar geen van beiden wist deze in zijn voordeel te beslechten. Pas in 985 kwam er een eind aan met de dood van Ramiro III, waardoor Bermudo II als enige overbleef. Onder zijn heerschappij werd Galicië weer in het koninkrijk León opgenomen. Maar het was een koninkrijk dat zo door interne strijd verdeeld was, dat de Leonese koning niets anders restte dan zich onder bescherming te stellen van Almanzor. De legers van de Moorse heerser bleven in León als bezettingsmacht en konden pas in 987 worden verdreven. Almanzor liet dit niet ongewroken. Aan zijn reeds eerder ondernomen reeks van aceifas voegde hij er vele toe en verwoestte hij steden als Coimbra, Zamora, León, Lugo en Astorga. Bij de verwoesting van Santiago de Compostela in 997 liet Almanzor het graf van de heilige Jacobus intact (waarom hij dat deed blijkt niet uit overleveringen) en dat betekende dat de pelgrimages naar dit heiligdom konden worden voortgezet. Bermudo II overleed in 999, niet lang daarna, in 1002, stierf ook zijn belager Almanzor.

Bermudo II
de Jichtlijder
ca. 950-999

De invloed van Sancho de Grote van Pamplona

Bermudo II werd opgevolgd door zijn vijfjarige zoontje, Alfons V, dat opgevoed werd door zijn moeder en de graaf van Galicië. In zijn naam begonnen zij aan de restauratie van de hoofdstad van het rijk. Toen Alfons in 1017 meerderjarig werd, regeerde hij over een nog steeds instabiel rijk, maar door de edelen hun privileges te ontnemen en wetten uit te vaardigen die golden

voor het gehele rijk, wist hij eenheid te bewerkstelligen. Alfons V, bijgenaamd de Edelmoedige, regeerde tot 1028. León kwam in die periode tot rust en er was sprake van opbloei van een eigen cultuur. Alfons V werd na zijn dood opgevolgd door zijn zoon Bermudo III die tijdens zijn regeerperiode te maken zou krijgen met de machtige koning Sancho Garcés ofwel Sancho de Grote van Pamplona. Omdat deze gehuwd was met de zuster van de graaf van Castilië, maakte Sancho aanspraken op het graafschap toen de graaf overleed. Nadat hij Castilië in bezit had genomen benoemde hij zijn zoon Ferdinand tot graaf. In 1032 bereikte Bermudo de meerderjarige leeftijd en hij probeerde zowel met geweld als door een huwelijk van zijn dochter Sancha met Ferdinand Castilië terug te krijgen, maar alle pogingen waren tevergeefs. De koning van Pamplona nam het initiatief en veroverde de steden León en Astorga die door Bermudo pas

konden worden heroverd na de dood van Sancho de Grote in 1035. Bermudo III vond in 1037 de dood tijdens de veldslag van Tamarón tegen de Castiliaanse graaf Ferdinand. Deze graaf werd in dat jaar gekroond tot koning Ferdinand I van León.

Alfons V
de Edelmoedige
ca. 994-1028

Bermudo III
1017-1037

*) Nu staat daar de indrukwekkende kathedraal van León.

Willem Peeters, 29 juli 2011

Bijlage: stamboom van de koningen van León vanaf García I.

Jaartallen geven regeerjaren weer.

